

ORIMATTILA

- Sopivasti skutsissa -

Liite I

Arviointikertomus 2018

6.5.2019

Orimattilan kaupungin tarkastuslautakunta

- kaupunginhallituksen vastineet

Kaupunginhallitus 2.9.2019
Kaupunginvaltuusto 23.9.2019

ORIMATTILA

- Sopivasti skutsissa -

Sisällysluettelo

Sisällys

1. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta.....	3
2. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointihavaintojen käsittely	4
3. Talouden arviointi.....	6
4. Toiminnan arviointi	10
4.1 Elinvoima- ja tekniset palvelut.....	10
4.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut	13
4.3 Kaupunginhallitus, - valtuusto ja konsernihallinnon toimiala.....	15
4.4 Ympäristöpalvelut.....	17
4.5 Vesilaitos taseyksikkö	18
5. Tuloksellisuuden kokonaisarviointi	19
6. Strategian toteutuminen	19
7. Muita yleisiä havaintoja	19
8. Yhteenveto	20
9. Allekirjoitukset.....	20

I. Tarkastuslautakunnan tehtävät ja toiminta

Tarkastuslautakunta antaa kaupunginvaltuustolle tämän arviointikertomuksen ja esittää kuntalain edellyttämällä tavalla arvioinnin tulokset valtuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta tilikaudelta 2018.

Kuntalain 121 §:n mukaan tarkastuslautakunnan on arvioitava, ovatko valtuuston asettamat toiminnan ja talouden tavoitteet kunnassa ja kuntakonsernissa toteutuneet ja onko toiminta järjestetty tuloksellisella ja tarkoituksenmukaisella tavalla. Tarkastuslautakunnan arviointi perustuu kaupungin strategiaan, hallituksen laatimaan toimintakertomukseen, viranhaltijoiden antamiin selviytyksiin ja tietoihin, valiokuntien pöytäkirjoihin sekä kaupungin muihin asiakirjoihin. Lisäksi tarkastuslautakunta on tilikauden aikana ja sen jälkeen kuullut viranhaltijoita ja tutustunut eri toimialojen toimintaan.

Kaupunginvaltuusto on nimittänyt valtuustokaudelle 1.6.2017 - 31.5.2021 tarkastuslautakunnan, johon kuuluvat seuraavat jäsenet ja henkilökohtaiset varajäsenet:

Jäsen	Varajäsen
Ari Anttila, pj.	Markku Koskela
Seppo Venesjärvi, vpj.	Arja Simola
Juha Aalto	Jaakko Rissanen
Ulla Katajavuori	Mauno Saarinen
Marja-Liisa Neuvonen-Rauhala	Marianna Gripenberg

Tarkastuslautakunnan päätöksenteko on tapahtunut puheenjohtajan esittelystä. Lautakunnan sihteerinä on toiminut kaupungin vastuunalainen tilintarkastaja JHT, KHT Outi Koskinen PwC Julkistarkastus Oy:stä.

Tarkastuslautakunta on todennut seuraavat esteellisyydet: Seppo Venesjärvi, ympäristövaliokunnan puheenjohtaja, Juha Aalto, Orimattilan yritys kiinteistöt Oy:n hallituksen varapuheenjohtaja.

Tarkastuslautakunta on toimikautensa alussa laatinut työlleen suunnitelman vuosien 2017 – 2020 arviointia varten ja työohjelman tilikaudelle 2018. Suunnitelman mukaan valtuustokauden kuluessa arvioinnin kohteena ovat kaikki merkittävimmät kaupungin toiminnot. Vuosittain laadittavassa arviointityöohjelmassa arviointityön painopiste kohdistuu eri toimialoihin. Tilikaudella 2018 arvioinnin painopistealueena on ollut elinvoima- ja teknisten palveluiden toimiala.

Tarkastuslautakunta on tilikauden 2018 arviointia koskien pitänyt 9 kokousta, joissa eri toimialojen viranhaltijat ovat selvittäneet toimialan tai yksikön toimintaa ja taloutta.

Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 84 §:n mukaisten sidonnaisuusilmoitusten käsittely. Sidonnaisuusilmoitus tehdään tarkastuslautakunnalle, joka valvoo ilmoitusvelvollisuuden noudattamista ja saattaa ilmoitukset valtuuston tiedoksi. Tarkastuslautakunta on kuntalain mukaisesti vastaanottanut sidonnaisuusilmoitukset ja niissä tapahtuneet muutokset, ottanut ilmoitukset sidonnaisuusrekisteriin, jota ylläpidetään yleisessä tietoverkossa ja saattanut ilmoitukset valtuuston tiedoksi.

Osana vuoden 2018 arviointia tarkastuslautakunta on saanut seuraavia selvityksiä:

- teknisen johtajan selvitys elinvoima- ja teknisten palveluiden toimialan strategian ja tavoitteiden toteutumisesta, Vesiosuuskunta Villihiiden ja kaupungin suhteesta organisaatioon sekä ajankohtaisista asioista
- toimitusjohtaja Mikko Paajasen selvitykset Orimattilan Lämpö Oy:n ja Orimattilan Vesi Oy:n strategian ja tavoitteiden toteutumisesta sekä ajankohtaisista asioista
- kehittämispäällikön selvitys kaupungin kehittämisestä, elinvoima- ja markkinointitoimista, Hennan tilanteesta, asukasmarkkinoinnista sekä muista kaupungin kehittämiseen liittyvistä ajankohtaisista asioista
- sivistysjohtajan selvitys sivistys- ja hyvinvointitoimialan strategian ja tavoitteiden toteutumisesta, Yhteiskoulun uudisrakentamisesta, koulujen sisäilmaongelmista, kouluverkkoselvityksen etenemisestä, lukion tilanteesta sekä muista ajankohtaisista asioista
- liikunta- ja nuorisotoimenjohtajan selvitys liikunta- ja nuorisotoimen strategian ja tavoitteiden toteutumisesta sekä ajankohtaisista asioista
- kaupunginjohtajan selvitys kaupungin hallinnon ajankohtaisista asioista
- talous- ja hallintojohtajan selvitys kaupungin taloudellisesta tilanteesta, talousarviosta ja sen toteutumisesta, konsernihallinnon toimialan strategian ja tavoitteiden toteutumisesta, kaupungin tilinpäätöksestä sekä ajankohtaisista asioista
- henkilöstön edustajien selvitys henkilöstöasioista
- talous- ja hallintojohtajan selvitys hyvinvointi-, sosiaali- ja terveysasioiden strategian ja tavoitteiden toteutumisesta sekä ajankohtaisista asioista
- Kiinteistö Oy Orimattilan vuokratalojen hallituksen puheenjohtajan ja toimitusjohtajan selvitys yhtiön toiminnasta ja käyttästeestä
- tilintarkastajan tarkastussuunnitelmasta ja sen toteutumisesta.

2. Tarkastuslautakunnan edellisen vuoden arviointihavaintojen käsittely

Tarkastuslautakunta esitteli vuoden 2017 arviointikertomuksen kaupunginvaltuuston ja kaupunginhallituksen puheenjohtajille toukokuussa 2018. Kaupunginvaltuusto on käsitellyt arviointikertomuksen vuodelta 2017. Valtuusto päätti kehottaa kaupunginhallitusta ottamaan huomioon arviointikertomuksessa esitetyt suositukset valmistellessaan seuraavia talousarvioita ja taloussuunnitelmia.

Kaupunginhallitus on antanut tarkastuslautakunnan huomioista vastineet, joita ovat valmistelleet kaupunginjohtaja, toimialajohtajat ja tulosalueiden vastuhenkilöt. Tarkastuslautakunta on huomionnut annetut vastineet ja toteaa, että annetut vastineet on sisällytetty arviointikertomukseen, kun erillinen dokumentti olisi esittämistapana selkeämpi.

Tarkastuslautakunta toteaa, että kiinteistöjen korjausvelan kasvun pienentämiseen liittyvä suunnitelma valmistuu vuodelle 2019, näin ollen ei voida arvioida ovatko toimenpiteet olleet riittäviä vuonna 2018.

Vuoden 2015 sitovana tavoitteena ollut kaupungin asunto-ohjelman laatiminen on edelleen laittamatta. Suunnitelman puuttuminen vaikeuttaa konserniohjausta ja kokonaisuuden hallintaa.

Tarkastuslautakunta toteaa, että Erkko-lukion kehittämisohjelma on toteutettu. Oppilasmäärä on ollut vuonna 2018 tavanomaista pienempi, mikä näkyy korkeana oppilaskohtaisena hintana.

Uimahallin kävijämäärä oli edelleen laskussa suhteessa korkeaan tavoitetasoon. Tarkastuslautakunta toteaa, että uimahallin tavoitetaso on epärealistinen nykyisessä toimintaympäristössä.

Nuorisopalveluiden työpajatoiminta on hyvin käynnistynyt ja nuoret ovat olleet innostuneita ja kokeneet tämän tarpeelliseksi.

Vuoden 2017 tavoitteena ollut esimiesohje ei ole valmistunut vuoden 2018 aikana. **Tarkastuslautakunta esittää, että esimiesohje saataisiin valmiiksi, että sillä voitaisiin tukea henkilöstöpolitiikkaa ja henkilöstön hyvinvointia.**

Vastine:

Esimiesohje on koontiohje voimassa olevien työ- ja virkaehtosopimusten määräyksistä. Siihen sisältyy luettelo olemassa olevista erillisistä ohjeista. Esimiesohjeessa ei sinänsä ole mitään uutta ohjeistusta – sen tarkoituksena on koota tietoa olemassa olevasta ohjeistuksesta. Ohjeistus saadaan koottua vuoden 2019 aikana – tosin työ- ja virkaehtosopimukset ovat jälleen muuttumassa alkuvuodesta 2020 sopimuskauden päättyessä, joten päivitystarvetta tulee lähes heti.

Tarkastuslautakunta toteaa yleisesti, että tavoitteiden asettamisessa tulee huomioida tavoitteiden realistisuus ja että kunkin tavoitteen toteuttamiseksi on varattu riittävät resurssit.

Vastine:

Tavoitteisiin on sisällytetty haastetta siten, että tavoitteena on parantaa/tehostaa/uudistaa olemassa olevaa toimintaa. Henkilöstöresurssien muutoksia ei kuitenkaan voida ennakoida (irtisanoutumiset, sairastumiset ym.), ja näissä tilanteissa resurssit on kohdennettava palvelutuotannon jatkuvuuteen ja ylläpitämiseen. Tavoitteiden muuttamiseen muuttuneessa tilanteessa tulee kiinnittää erityistä huomiota.

Työttömyys on vähentynyt, mutta toimenpiteet eivät ole vaikuttaneet pitkäaikaistyöttömyyteen. Haasteena on ollut yli 55 vuotiaiden työllistyminen ja sellaisten henkilöiden, joiden työkyvyssä ja osaamisessa rajoitteita. **Mitä toimenpiteitä on tehty ja mitä on tehtävissä tämän ikäryhmän työllistämiseksi ja heidän toimintakykynsä säilyttämiseksi?**

Vastine:

Vuoden 2018 aikana pitkäaikaistyöttömyys vähentyi Orimattilassa huomattavasti, tammikuussa 2018 oli pitkäaikaistyöttömiä 318 hlöä ja joulukuussa 194 hlöä. Vuonna 2018 kaupungin maksama työmarkkinatuen maksuosuus vähentyi 152 730€ verrattuna vuonna 2017 maksettuaan maksuosuuteen. Yli 300 päivää työmarkkinatukea saaneiden henkilöiden määrä pysyi kuitenkin vuoden 2017 tasolla myös vuonna 2018.

Ikääntyvien yli 55 vuotiaiden työttömien määrä oli vuoden 2017 lopussa 285 ja vuoden 2018 lopussa 272. Ikääntyvien ja ammattitaidon puutteita omaavien työllistymistä edistäisi ammatillisen osaamisen lisääminen esim. ammattitutkintojen suorittaminen tai osatutkintojen suoritta-

minen ja se, että tutkinnot olisivat helposti suoritettavissa työn tai työkokeilun aikana. Ikään-tyvissä on yhtenä ryhmänä henkilöt, jotka ovat olleet velvoitetyössä; heillä ei ole aina motivaatiota hakea työtä, koska työssäoloehto on täyttynyt ja ansiosidonnainen päiväraha on turvattu.

Työttömien terveydenhoitoon ohjaaminen on olennainen osa toimintaa. Tässä palvelussa saadaan kartoitettua asiakkaiden terveydelliset työllistymisen rajoitteet. Osatyökykyisen asiakkaan työllistymistä edistää mahdollinen vajaakuntoisen palkkatukioikeus.

Kaupungin sisäilmastrategiaa on lähdetty toteuttamaan. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko riittävästi huomioitu, että työturvallisuuslain mukaan työnantaja vastaa työn vaarojen tunnistamisesta ja riskien arvioinnista sekä siitä, että työolosuhteista aiheutuvat haitta- ja vaaratekijät on selvitetty riittävän järjestelmällisesti? Sisäilma-asioiden tiedottamisen sisällössä ja riipeydessä on edelleen parantamisen varaa.**

Vastine:

Sisäilmatiedotukseen on kiinnitetty erityistä huomioita vuoden 2019 aikana ja prosessia on kehitetty viestintäpäällikön kanssa yhteistyössä. Jatkossa sisäilmatiedotuksessa tullaan keskittymään erityisesti tiedotuksen säännöllisyyteen.

Jos kaupunki käyttää vesiosuuskunnan toimittamaa vettä omissa kiinteistöissään, tulisi varmistaa ajantasainen tiedonkulku veden laatuosikkeen.

Vastine:

Vesiosuuskunnalla on velvoite tiedottaa asiakkailleen veden laatuosikkeen oma riskienhallintasuunnitelman mukaisesti. Terveysturvallisuusviranomaisen on vastuuviranomaisen asiakkaiden terveyteen liittyvissä vesihuollon häiriötilanteissa. Osa vesiosuuskunnista on tehnyt sopimuksen Orimattilan vesilaitoksen kanssa tukkuveden toimittamisesta ja vesilaitoksella on tällöin tiedotusvelvollisuus veden laatuosikkeen vesiosuuskunnille. Vesiosuuskuntien ja vesilaitoksen riskienhallintaa on yhteen sovitettu, ja yhteistyöstä on erikseen sovittu.

Kun kaupunki saa tiedon häiriöstä vesiosuuskunnalta, kaupunki/tilapalvelu tiedottaa edelleen asiasta kiinteistöjen käyttäjille sekä antaa tarkemmat toimintaohjeet. Käytännössä pyhät sekä yö- ja ilta-ajat ovat ongelmallisia tiedonvälityksen suhteen, mutta tilapalvelun päivystys pystyy aloittamaan asiasta tiedotuksen ennalta annettujen ohjeiden mukaisesti. Häiriötilannetiedotuksessa käytetään tarpeenmukaisia tiedotuskanavia.

3. Talouden arviointi

Kuntalain 115 §:n mukaan kaupunginhallituksen on toimintakertomuksessa tehtävä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä. Tarkastuslautakunnan tehtävänä on kuntalain 121 §:n mukaan arvioida talouden tasapainotuksen toteutumista tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman riittävyttä, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää. Tilinpäätöksessä 2018 Orimattilan kaupungin omassa pääomassa oli edellisiltä tilikausilta kertynyttä ylijäämää yhteensä 12,0 milj. euroa.

Tilikauden 2018 alijäämä oli 1,4 milj. euroa. Kaupungilla ei ole kuntalain tarkoittamaa kattamatonta alijäämää. **Muutos aikaisempiin vuosiin verrattuna on kuitenkin merkittävä.**

Vastine:

Talouden seuranta tehdään jatkuvasti. Talousarvio vuodelle 2018 (kuten on myös vuodelle 2019) on laadittu hyvin pienellä liikkumavaralla. Tasapainottaminen tehtiin tietoisesti näin, koska taseella oli ylijäämää eikä tilanne näyttänyt siinä vaiheessa hälyttävältä. Pieni liikkumavara kuitenkin aiheutti sen, että sosiaali- ja terveydenhuollon maksuosuusmuutokset aiheuttivat tuloksen negatiiviseksi painumisen. Vuonna 2018 tappiolliseen tulokseen vaikutti myös marras-kuussa tehty päätös yhteiskoulun uudisrakennuksen tekemisestä peruskorjauksen sijaan. Tämän vuoksi poistoaikaan jouduttiin tekemään muutos ja aktivoitaviin kustannuksiin talousarviovaiheessa suunnitellut kustannukset kirjamaan suoraan tulosta rasittavaksi.

Käyttötalouden valtuustoon nähden sitovien määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen 2018

- = toteutunut alkuperäisen määrärahan / tuloarvion puitteissa
- = määrärahaa / tuloarviota on muutettu tilikauden aikana valtuuston päätöksellä ja se on toteutunut
- = määräraha on ylittynyt tai tuloarvio on alittunut

Toimielin 1 000 euroa	Talousarvio alkuperäinen 2018	Talousarvio muutettu 2018	Toteutunut 2018	Poikkeama 2018 vrt. muutettu talousarvio	Tar- kastuslau- takunnan arviointi
Kaupunginvaltuusto					
Tulot	45	45	28	-17	●
Menot	185	185	138	-47	●
Kaupunginhallitus					
Tulot	2 145	2 145	2 314	170	●
Menot	61 057	61 111	61 337	-225	●
Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta					
Tulot	2 613	2 533	2 375	-158	●
Menot	24 253	24 552	24 790	-238	●
Elinvoima- ja tekninen valiokunta (ml. Vesilaitos)					
Tulot	4 267	4 203	4 495	292	●
Menot	8 159	8 475	8 751	-276	●
Ympäristövaliokunta					
Tulot	176	156	146	-10	●
Menot	310	300	283	17	●
Käyttötalous yhteensä					
Tulot	9 245	9 081	9 358	277	
Menot	93 964	94 623	95 298	-675	

Käyttötalous

Tulos heikkeni, eikä budjettiin päästy. **Tarkastuslautakunta kysyy, olisiko ollut mahdollista vaikuttaa joihinkin tekijöihin alijäämän pienentämiseksi esim. rakentamisessa/saneerauksessa ja miten jatkossa voidaan varautua vastaaviin tilanteisiin?**

Vastine:

Vuoden 2018 tulokseen vaikutti ensisijaisesti Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän maksuosuuksien ylittyminen, vaikka vielä lokakuussa saadun ennusteen mukaan ne olivat alittumassa. Rakennusten elinkaaritarkastelua tehdään, mutta esim. kiinteistöjen sisäilmaongelmat ovat vaikeasti ennakoitavia.

Vuosikate oli 2,4 M€ puolittuen vuoteen 2017 verrattuna. Verotulot supistuivat merkittävästi, vaikka työllisyystilanne parani. Toimintakulut kasvoivat ja edelleen kasvupaineita on näköpiirissä mm. Kiky-sopimuksen kompensatio ja sen päättyminen. PHHYKY:n taloudellinen tilanne on vaikea ja vaikutukset Orimattilan kaupungin talouteen on vaikeasti ennakoitavissa. Sote-ratkaisun kaatuminen tuo lisäpainetta palveluiden järjestämiseen ja käyttötalouteen. **Johtuuko erikoissairaanhoidon kustannusten vuosittainen nouseminen tehdyistä palvelurakenteen uudistuksista ja mikä vaikutus sillä on ollut kustannusten nousuun ja hoidon tarpeen ennakoitavuuteen?**

Vastine:

Erikoissairaanhoidon kustannuksiin vaikuttaa olennaisesti vuosittain kalliiden hoitojen tarve. Hoidon tarve ei ole ennakoivissa eikä toteudu vuosittain samalla määrällisellä tasolla. Yliopistosairaaloiden maksut ovat nousseet, ja myös lääkekustannukset ovat nousseet. Markkinoille on tullut uusi valmisteita, jotka ovat hinnakkaita, mutta joilla hoitotulos paranee. Palvelurakenteen uudistus ei olennaisesti vaikuta erikoissairaanhoidon kustannuksiin – toki nopea hoitoon pääsy voi jossain tapauksissa lyhentää hoitoaika.

Investoinnit

Nettoinvestoinnit lisääntyvät vuosina 2019 - 2020. Käyttötalouden menot kasvavat nopeammin suhteessa käyttötalouden tuloihin. Tällöin lainanottotarve lisääntyy merkittävästi arvioitua enemmän. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten on varauduttu käyttötalouden tiukkenemiseen ja investointien yhteensovittamiseen?**

Vastine:

Talouden tasapainottamista tehdään laaja-alaisesti talousarvion laadinnan yhteydessä. Korjausvelkaa on, ja osa investoinneista on jouduttu ottamaan investointisuunnitelman ulkopuolelta, jotta palvelutuotanto turvataan. Asukasluvun kasvuun kääntämiseksi myös uusia asuntoalueita koskevia investointeja on tehty niihin kohteisiin, jossa on visioitu vetovoimaa olevan. Tuuliharjan teollisuusalueen kehittymistä haittaa olennaisesti moottoriteliittymän puuttuminen.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaupungin talouden tunnuslukuja viideltä viimeiseltä vuodelta ja arviointi vuoden 2018 tunnuslukujen toteutumisesta suhteessa Päijät-Hämeen kuntien tilinpäätösten 2017 keskiarvoon. Tunnuslukujen laskentakaavat ovat liitteessä I.

● = maakunnallista keskiarvoa parempi ● = maakunnallista keskiarvoa heikompi

ORIMATTILA

- Sopivasti skutsissa -

Tunnusluku	Tilinp. 2013 1)	Tilinp. 2014	Tilinp. 2015	Tilinp. 2016	Tilinp. 2017	Tilinp. 2018	Arviointi (vrt. maakunnan keskiarvo)
Toimintatuotot/toimintakulut % 2)	10,3	10,1	10,4	11,8	10,8	9,8	● (13,6)
Vuosikate/poistot %	72,0	155,1	98,8	175	161	63	● (143)
Vuosikate, € / asukas	143	280	188	364	338	155	● (521)
Investointien tulorahoitus %	42,6	91,0	47,4	143,8	48,3	20,8	● (94)
Kassan riittävyys, päivää	22	16	13	23	19	11	● (56)
Kaupungin lainakanta 31.12. € / asukas	2 106	2 104	2 206	2 115	2 506	2 843	● (4 766)
Kaupunkikonsernin lainakanta 31.12. € / asukas	3 528	3 425	3 435	3 258	3 608	3 872	● (6 944)
Kertynyt ylijäämä, € / asukas	320	422	440	607	741	661	● (1 124)

1) Tilikauden 2013 tunnuslukuihin on vaikuttanut tilikaudella päätetty poistoaikojen lyhentäminen ja kertapoistot sekä vuonna 2014 tehty kalliin hoidon tasauksen oikaisu vuoden 2013 tilinpäätökseen.

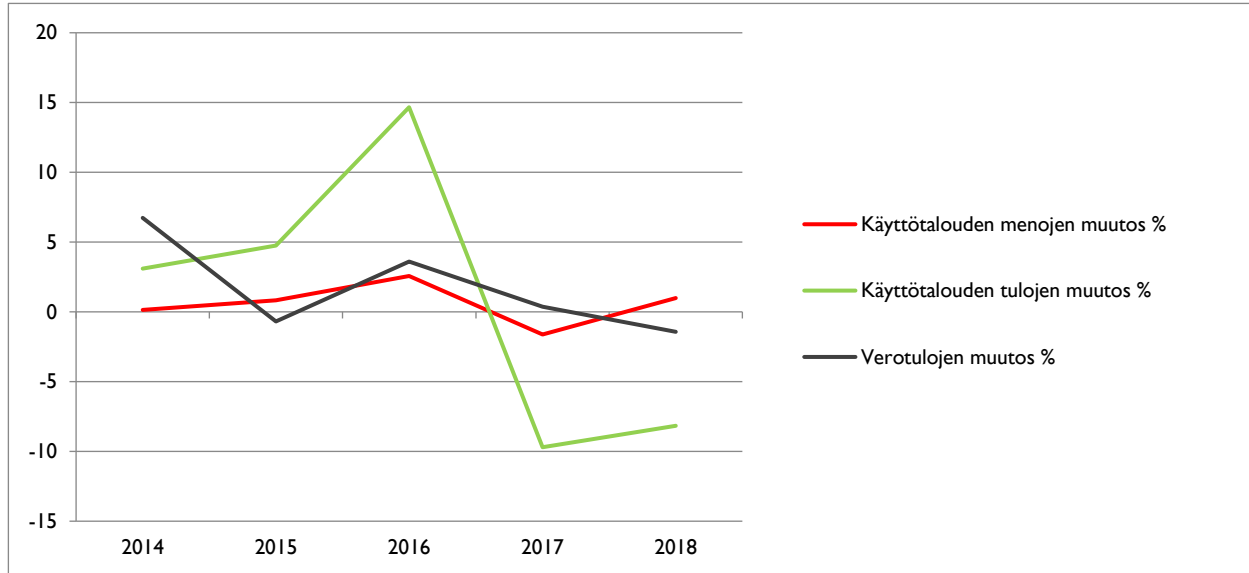
2) Kaupungin toimintojen organisointi konsernin sisällä vaikuttaa kaupungin toimintatuottojen vähäiseen määrään. Suuri osa tuotoista ohjautuu kaupungin omistamille tytäryhteisöille ja hyvinvointikuntayhtymälle.

Kaupungin euromääräiset verotulot supistuivat edellisvuoteen verrattuna kaikissa eri veroluokissa, yhteensä 0,8 milj. euroa.

Seuraavassa taulukossa on kuvattu Orimattilan kaupungin veropohjan ja verotulojen kehitys vuosina 2013 - 2017:

Veropohja / verotulo	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Ansiotulojen veropohjatiedot, milj. €	233,9	240,4	242,5	245,1	250,7	251,6
Ansiotulojen veropohjatiedot € / asukas	14 319	14 746	14 843	15 063	15 455	15 633
Tuloveroprosentti	19,75	20,5	20,5	20,75	20,75	20,75
Tilitetty kunnallisvero, milj. €	45,4	47,4	46,7	48,8	48,8	48,4
Osuus yhteisöveron tuotosta, milj. €	2,0	2,4	2,7	2,4	2,7	2,4
Kiinteistöverot, milj. €	3,2	4,3	4,3	4,4	4,4	4,3

Seuraavassa kaaviossa on kuvattu Orimattilan kaupungin käyttötalouden menojen ja tulojen sekä verotulojen muutoksia.

Vuoden 2017 tulojen voimakkaaseen muutokseen vaikutti perusturvalautakunnan 1,0 milj. euroa pienemmät tulot vuoteen 2016 verrattuna johtuen perustoimeentulotuen siirtymisestä Kansaneläkelaitoksen hoidettavaksi.

4. Toiminnan arviointi

Seuraavissa taulukoissa arvioidaan toimialakohtaisesti valtuuston asettamien sitovien toiminnan tavoitteiden toteutumista tilikaudelta 2018.

● = tavoite on toteutunut ● = tavoite on osittain toteutunut ● = tavoite ei ole toteutunut

4.1 Elinvoima- ja tekniset palvelut

Strategia

Elinvoima- ja teknisen toimialan kehittämisohjelmaluonnos vuosille 2018 - 2021 valmistui vasta loppuvuodesta 2018, mikä osaltaan vaikeuttaa toiminnan strategisten vaikutusten ja tuloksellisuuden arviointia. Keskeisin toimielimen tehtävä on vahvistaa kaupungin kasvu- ja vetovoimatekijöitä edistämällä asuinrakentamista kaavoituksella ja infranrakentamisella. Osaltaan se on tukemassa elinkeinoelämän mahdollisuuksia sijoittua ja toimia menestyksellisesti Orimattilassa.

Toimenpiteet, keskeiset tavoitteet ja niiden tuloksellisuus (tilinpäätöksen mukaan)

Toiminnallisia mitattuja tavoitteita oli kuusi, joista viisi kohdistuu rakentamiseen ja tekniseen toimeen ja vain yksi kaupungin elinvoiman vahvistamiseen. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko suhde oikea?**

Vastine:

Elinvoiman vahvistaminen on epäilemättä koko kaupungin yksi merkittävimmistä strategisista tehtävistä, jossa elinvoima- ja tekniselle toimialalle on annettu roolia. Elinvoima käsite ei ole välttämättä yksiselitteinen ja elinvoiman vahvistaminen voidaan nähdä paitsi elinkeinopuolen tehtävänä myös laajemmin elinvoima- ja teknisen valiokunnan muiden toimintojen kautta (kaavoitus, maankäyttö ja yhdyskuntatekniikka). Elinvoimaa koskevia muina tavoitteina voidaan siis pitää tulkinnasta riippuen esimerkiksi Hennan asuinalueen kehittämistä sekä asuin- ja työpaikkatonttivarannon turvaamista.

Tavoitteiden laadinnassa on myös pyritty noudattamaan tulosalueiden välistä tasapuolisuutta laatimalla tavoitteet talousarvio-ohjeiden mukaisesti (vähintään yksi tavoite/tulosalue). Elinvoima- ja maankäytön tulosalueen osalta tavoitteita on kolme. Tilapalvelusta I ja yhdyskuntatekniikasta I. Lisäksi mukana on yksi tilapalvelun ja yhdyskuntatekniikan yhteinen tavoite.

Elinkeino-ohjelma valmistuu vasta vuoden 2019 aikana, jonka jälkeen elinvoiman tavoitteet selkenevät. Elinvoiman osalta markkinointi on suuressa roolissa, ja se on hallinnollisesti konsernihallinnon alla.

Vain yksi tavoite saavutettiin täysin suunnitelman mukaisesti – Hennan asuinalueen kehittäminen. Viisi muuta tavoitetta jäivät kokonaan tai osin saavuttamatta, joskin moniosaisista tavoitteista saavutettiin joitakin osia tai ne jäivät kesken siirtyen vuodelle 2019. Kyselyitä oli suunniteltu – ei tehty, toimitilojen kehittämistyö kesken, samoin teknisen toimialan mittareiden kehitystyö ei valmistunut suunnitellusti. Myös vuonna 2017 kehittämisohjelman päivitys ei valmistunut. Kaavoittaminen eteni hyvin – vain Pennalan kohdalla ei päästy tavoitteeseen. **Tarkastuslautakunta kysyy, miten erilaiset toimielimen kehityshankkeet saataisiin pysymään tavoiteaikataulussa ja niiden mahdolliset hyödyt toteutumaan suunnitellusti?**

Vastine:

Tavoitteet on laadittu kunnianhimoisesti, jotta niissä olisi ohjausvaikutusta. Elinvoima- ja teknisen toimialan henkilöstön määrä suhteessa työtehtäviin on kuitenkin edelleen alhainen. Tämä aiheuttaa sen, että tuloksellisia tavoitteita ei välttämättä saada toteutettua arvioidussa aikataulussa, sillä asiantuntijoiden/johtajien on keskityttävä arjen palvelujen toiminnan varmistamiseen.

Kehittämisohjelman päivitys on odottanut kaupungin strategiaa, jonka pohjalta toimenpiteet laaditaan. Kaupungin strategia hyväksyttiin 2018 keväällä ja tämän jälkeen aloitettiin kehittämisohjelman laadinta. Mittareiden laadintatyö liittyi kehittämisohjelmaan ja se valmistuu 2019.

Elinvoiman vahvistamista arvioitiin kahden eri osatavoitteen avulla (yritysten toimintaedellytykset sekä asuin-, yritys- ja logistiikkatonttien kehittäminen). Tuloksellisuuden mittareina käytettiin mm. asukasluvun kehitystä sekä yritysten nettomäärän muutoksia. Kumpikaan tavoite ei toteutunut suunnitellusti, sillä väkiluku supistui edelleen. Uusien yritysten lukumäärä on osin epäselvä. **Tarkastuslautakunta kysyy aiempaan viitaten, tulisiko nämä osa-alueet nimetä omiksi tavoite-alueiksi tarkennetuin mittarein tuloksellisuutta arvioitaessa?**

Vastine:

Nämä osa-tavoitteet voidaan jakaa kahdeksi omaksi tavoitteeksi ja laatia niille omat mittarit. Tulevien vuosien tavoitteita laadittaessa huomioidaan kehittämisohjelmassa esitetyt elinvoimaa ja elinkeinoa koskevat tavoitteet.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2018

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Hennan asuinalueen kehittäminen: Hennan bulevardin jatkorakentaminen Minttukujan kiertoliittymään asti päällystettynä sekä valaistuksen rakentaminen asemalta kiertoliittymälle asti. Lisäksi rakennetaan Maustekatu, Sahramikatu (välillä Maustekatu- Minttukuja), Salviakuja, Korianterikuja, Korianteripolku.	●
Ulko- ja piha-alueiden palvelun laadun määrittäminen asiakaskyselyllä.	●
Tilapalvelun toimitilojen iltakäytön toiminnan kehittäminen.	●
Asuintonttien turvaaminen ja työpaikkatonttien kaavoittaminen.	●
Teknisen toimialan mittarien kehittämistyö (opinnäytetyönä)	●
Elinvoiman vahvistaminen: Yritysten toimintaedellytysten kehittäminen ja houkuttelevimmat asuin, yritys ja logistiikkatontit	●

Muita havaintoja

Kaupungin elinkeino- ja matkailupolitiikkaan on pyritty ottamaan aktiivisempi ja itsenäisempi ote. Lahti Regionin sopimus päättyi vuonna 2018. Ladecin kanssa tehdään asioita yhdessä uudella tavalla. Henna etenee suunnitellusti, vaikka hanke jakaa niin kuntalaisia kuin virkamiehiä. **Yhdysliikenne vaatii uusia ratkaisuja samoin parkki- ja odotusalue. Kaavoituksen joustava eteneminen on turvattava jatkossa riittävällä resursoinnilla.**

Vastine:

Elinvoima- ja tekninen toimiala on tietoinen tarkastuslautakunnan esille nostetuista huomioista ja se pyrkii omilla toimillaan ja toimivallallaan parantamaan tilannetta kuluvan ja seuraavan talousarviovuoden aikana.

Yhdysliikenne on uudistettu kesän 2019 aikana toimimaan tilataksien kautta n. puolet edullisemmin kuin suuri linja-auto. Tavoitteena on kevään 2020 aikana saada kilpailutettua kaupungin liikennöinti liikennesuunnittelijan kanssa isompana kokonaisuutena.

Kasvun ja vetovoiman kehittämisessä viestintä ja markkinointi ovat tärkeitä työkaluja. Viestintää tulee kehittää monipuolisesti, ja tähän on panostettu jo 2018 ja panostukset jatkuvat. **Tarkastuslautakunta toivoo, että myös markkinoinnin ja viestinnän tuloksellisuutta mitattaisiin toimintaa arvioitaessa.**

Vastine:

Elinvoima- ja tekninen toimiala katsoo myös, että viestinnän ja markkinoinnin merkitystä on lisättävä ja se pyrkiiin huomioimaan molemmat osa-alueet jatkossa mittaroinnissa. Mittaaminen kuitenkin vaatisi uusia työkaluja ja ne esitellään vasta vuoden 2020 taloussuunnitelmaan.

4.2 Sivistys- ja hyvinvointipalvelut

Kokonaisarviossaan valiokunnan alaisesta toiminnasta Sivistys- ja hyvinvointivaliokunta toteaa saavuttaneensa pääosin vuoden 2018 toiminnan tavoitteet. Valiokunnan mukaan tavoitteet on johdettu Orimattilan strategiasta ja tavoitteita yhdistää lasten ja nuorten hyvinvointivointi sekä syrjäytymisen ehkäiseminen. **Kun strategiaa ja vuoden 2018 toiminnan tavoitteita tarkastellaan yhdessä, kytkentä mittaritasoisena ei ole vielä täysin selkeä.**

Vastine:

Orimattilan strategia ei ollut vielä syyskuussa 2017 valmis, jolloin valiokunta valmisteli vuoden 2018 talousarvioesitystä ja asetti toiminnalliset tavoitteet vuodelle 2018.

Sivistys- ja hyvinvointipalveluiden henkilöstömenot kasvoivat henkilöstön tammikuun 2019 kertaerän maksamisen kirjautumisesta kokonaisuudessaan vuodelle 2018 jotka suurelta osin aiheuttivat henkilöstömenojen ylitykset. **Tarkastuslautakunta kysyy, oliko henkilöstöresurssit riittävät asetettuihin tavoitteisiin nähden? Oliko asetetut tavoitteet realistiset vaimitä johtui tavoitteiden vain osittainen toteutuminen?**

Vastine:

Sivistys- ja hyvinvointivaliokunnan 2018 talousarvioon varattiin koko talousarvion laadintaohjeissa käytettävissä ollut raami, jossa palkkojen tarkastusvaraukseksi oli annettu 1,5% . Tavoitteiden toteuttamista vaikeutti osaltaan henkilöstömuutokset.

Yleisesti ottaen toiminnan tavoitteiden toteuttaminen keskittyi syyskaudelle jatkuen seuraavan vuoden alkuun. **Tarkastuslautakunta kysyy, mistä viivästykset johtuvat?**

Vastine:

Koulujen ja varhaiskasvatuksen toimintakausi alkaa elokuussa, jolloin toiminnassa mahdollisesti tehtävät muutokset ja uudistukset aloitetaan. Kahden tulosaluejohtajan vaihtuminen vaikutti osaltaan tavoitteiden toteutumiseen.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2018

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Varhaiskasvatuspalvelujen tuottamisen parantaminen kysyntää vastaavaksi, jotta päiväkotipaikkojen kysyntään pystytään vastaamaan	●
Opetussuunnitelmien mukainen toiminnan kehittäminen esiopetuksessa, perusopetuksessa ja lukiokoulutuksessa	●
Nuorten työpajatoiminnan kehittäminen	●
Kuntalaisten liikuntamahdollisuuksien parantaminen	●
Kuntalaisten tiedonhankinta mahdollisuuksien parantaminen ja kirjastopalvelun saatavuuden laajentaminen	●
Kulttuurimatkailun palvelupakettien kehittäminen	●
Sivistystoimen kehittämisohjelma 2018 – 2022	●

Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuspalvelujen tuottamisen parantamisen tavoitteena oli laatia selvitys esiopetusikäisten lasten esiopetuksen ja sen lisäksi tarvittavan muun varhaiskasvatuksen järjestämisestä koulujen yhteyteen. Tavoite toteutui osittain, kun oli laadittu Länsi-Orimattilan varhaiskasvatuksen ja opetuspalvelujen tarveselvitys. Selvitystyö jatkuu kevään aikana palveluverkkoselvityksessä.

Opetuspalvelut

Opetussuunnitelman mukaiset toiminnan kehittämishankkeet ovat käynnistetty suunnitelman mukaisesti esiopetuksessa, peruskoulussa ja lukiossa. Kehittämishankkeiden työstäminen alkanut syksyllä 2018 lukukauden alkaessa ja ne otettiin käyttöön vasta marraskuun alusta. Toteuttamisohjelmat on tavoitteiden mukaisesti valmisteltu ja hyväksytty valiokunnassa. Oppimisympäristöjä on alettu kehittää rehtoreilta kerättyjen ehdotusten mukaisesti ja esitetty tarvittavat määrärahat vuoden 2019 talousarvioon. Erkkö-lukion kehittämissuunnitelma on tehty ja toteutettu.

Nuorisopalvelut

Nuorten työllistämisen ja syrjäytymisen ehkäisemiseksi perustetut moottori- ja duunaripajojen toiminnan käynnistäminen alkoi vasta syksyllä suunnitellun keväällä aloittamisen sijasta.

Moottori- ja duunaripaja toiminta osoitti tarpeellisuutensa nuorten työllistäjänä ja syrjäytymisen ehkäisijänä heti alusta asti. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko toiminnan kasvuun varauduttu riittäväillä resursseilla ja riittäväällä rahoituksella?**

Vastine:

Toiminnan kasvun mahdollistaa lisämääräraha työpajatoiminnan henkilöstökuluihin ja osaltaan työllisyysyksikön määrärahan mahdollistavan oppisopimuskoulutettavan duunaripajan apuvalmentajaksi. Resurssit ovat riittävät duunaripajatoimintaan oppisopimuskoulutuksen ajaksi ja sen jälkeen palkkatukimäärärahojen saaminen nuorisopalveluiden budjettiin mahdollistaisi toiminnan jatkumisen. Moottoripajatoimintaan varattiin lisämääräraha, joka mahdollistaa toiminnan riittävät resurssit kerran viikossa tapahtuvaan pienryhmätoimintaan.

Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut ja tilapalvelu valmistelivat yhtenäistä liikuntatilojen hinnastoa. Kuntalaisten liikuntamahdollisuuksien lisäämisen tavoite liikuntapaikkojen hintojen yhtenäistämällä ja alentamisella päästiin toteuttamaan vasta joulukuussa ja uusi hinnasto astui voimaan vasta 1.1.2019, joten sen tavoitteiden vaikutusta kuntalaisten liikuntatoiminnan lisäämiselle ei voinut arvioida toimintavuoden 2018 aikana. **Mittari on vähäinen suhteessa toiminnan tavoitteeseen. Tarkastuslautakunta pyytää määrittämään tavoitetason ja mittarit kattavammin.**

Vastine:

Hinnastojen uudistamisella ja yhtenäistämällä haettiin edullisempia liikuntamahdollisuuksia kuntalaisille, lisää kaupunkiorganisaation ulkopuolisten toimijoiden (yhdistykset, yritykset, yksityiset toimijat) palveluntarjontaa ja samalla käyttöasteen lisäämistä Orimattilan kaupungin liikuntatiloissa. Maksuttoman hintaluokan tuominen hinnastoon liittyy keskeisesti Orimattilan

kaupungin strategiaan myös peruskoulu- ja lukioikäisten harrastusmahdollisuuksien parantamiseen sekä taloudellisesti että toiminnallisesti (mahdollistaa tarjonnan kasvun lisääntymisen). Hinnaston uudistaminen viivästyi, koska Tilapalvelun kanssa ei saavutettu heti yksimielisyyttä.

Kirjastopalvelut

Kirjastopalveluiden tavoitteena oli omatoimikirjastopalveluiden markkinointi ja omatoimisopimusten määrä, 1 000 sopimusta vuoden 2018 lopussa. Tavoitetaso on saavutettu omatoimikirjaston osalta, kun omatoimisopimuksen solmineiden asiakkaiden määrä oli 1 388. **Tarkastuslautakunta toteaa tavoitteenasettelun olevan suppea toiminnalliseen tavoitteeseen nähden.**

Vastine:

Omatoimikirjaston sopimusten suuri määrä lisää uusia asiakkaita ja sitä kautta lainaamista.

Kulttuuripalvelut

Tavoitteena oli kulttuurimatkailun palvelupakettien kehittäminen. Tavoitteen saavuttamista ei pysty arvioimaan. Toiminnan tavoite on rajattu, mutta tavoitetaso toiminnan tavoitetta laajempi ja mittarien mukaista arviointia ei ole tehty. Siksi ei pysty arvioimaan, onko tavoitetaso saavutettu.

Kulttuurimatkailupakettien kehittämistyö on käynnistynyt. Kulttuuripalvelut keskittyivät vuonna 2018 Orimattilan Taidemuseon 40. juhlavuoteen. Silti taidemuseon kävijöiden määrä oli vähäisempi kuin kolmena edellisenä vuonna. **Tarkastuslautakunta kysyy, mikä on tilanne kulttuurimatkailupakettien kehittämisessä ja riittävätkö resurssit niiden tuottamiseen? Tarkastuslautakunta kiinnittää huomiota myös tavoitteiden ja mittarien realistisuuteen.**

Vastine:

Kulttuurimatkailun palvelupaketteja ei pystytty kehittämään tavoitetasolle vuonna 2018, koska kulttuuripalveluitten resurssit menivät taidemuseon 40v. juhlavuoden toteuttamiseen. Kulttuurimatkailun palvelupaketteja pyritään kehittämään tulevaisuudessa yhteistyössä kaupungin elinvoimapalveluitten sekä paikallisten yrittäjien ja yhdistysten kanssa. Kulttuuripalveluitten resurssit eivät riitä vastaamaan kehittämisen kokonaisuudesta yksin.

Sivistystoimen hallinto

Tavoitteena oli laatia sivistystoimen kehittämisohjelma. Tavoite saavutettiin sekä toiminnan että mittarin mukaisesti.

4.3 Kaupunginhallitus, - valtuusto ja konsernihallinnon toimiala

Strategia

Kaupunginhallitus, valtuusto sekä hallintopalvelukeskus vastaavat omalta osaltaan kaupungin strategian toteuttamisesta. Täsmennetty strategia valmistui vasta elokuussa 2018, joten strategisten

painopisteiden (markkinointi, kaavoitus, nuoret ja lapset sekä henkilöstön hyvinvointi) etenemisen tuloksellisuutta pystytään arviomaan täysimääräisesti vasta 2019.

Hallinnon keskeisin strateginen tehtävä on talouden tasapainon säilyttäminen. Keskeisiä keinoja ovat ennakoivat investoinnit ja palveluiden suunnittelu. Tilinpäätös oli alijäämäinen 1,4 milj. euroa. Vaikka lainaa per asukas on 2 843 euroa kun se Päijät-Hämeessä 4 971 euroa, näyttää talouskehitys huolestuttavalta tulokäyrän lähentymässä menokäyrää. Taloustavoitteissa onnistuttiin vain osittain. Verotus säilyi kilpailukykyisenä Päijät-Hämeessä, mutta vuosikate ei kattanut poistoja. **Tarkastuslautakunta toteaa, että vuosikate ei ole riittävällä tasolla investointeihin nähden.**

Vastine:

Investoinnit ovat olleet korkealla tasolla (kuten myös vuosina 2019 ja 2020). Investointi-suunnitelmassa on jatkossa otettava huomioon, että vuosittaisten investointien taso ei voi olla näin korkea. Käyttötalouden sopeuttaminen edellyttää rakenteellisia muutoksia. Menojen kasvu ei voi olla tulorahoituksen kasvua voimakkaampaa. Käyttötalouden menoista yli puolet on Päijät-Hämeen hyvinvointikuntayhtymän maksuosuuksia, joten menojen sopeuttamista on saatava myös niihin kustannuksiin.

Toimenpiteet, keskeiset tavoitteet ja niiden tuloksellisuus (tilinpäätöksen mukaan)

Vuonna 2017 aloitettu henkilöstön kehittämissuunnitelma ei valmistunut vielä 2018 – tosin aineiston kerääminen käynnistyi. Hallinto on tukenut ja aktivoinut vaikuttamistoimielimien toimintaa mm. aluejohtokuntien toimintaa sekä panostanut työllisyyspalveluihin tuloksellisesti. Konserniohjausta on tiivistetty ja tapaamisia on lisätty. Keskustelua on kuitenkin käyty etenkin Kiinteistö Oy Orimattilan Vuokratalojen operatiivisesta toiminnasta. Tarkastuslautakunta on kuullut yhtiön johtoa ja saanut selvityksen. **Tarkastuslautakunta kysyy, miksi yhtiön toimintaa ohjaava kaupungin asunto-ohjelma on edelleen kesken?**

Vastine:

Asunto-ohjelmaan liittyy erityisryhmien ja ikääntyneiden asumisratkaisujen linjausta ja näiltä osin odotettiin sote-ratkaisun linjauksia. Sote-ratkaisua ei kuitenkaan tullut. Asunto-ohjelma ei myöskään korvaa yhtiön investointiohjelmaa, johon kaupunginhallitus on antanut suuntaa antavaa ohjausta vuoden 2018 aikana.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2018

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Kaupungin talouden tasapainon säilyminen	●
Henkilöstöohjelman laatiminen uuden strategian pohjalta. Henkilöstöohjelmassa esitetään henkilöstövoimavarojen johtamisen strategiset linjaukset ja keskeiset toimenpiteet.	●
Työllisyyspalvelujen kehittäminen ammatillisesti ja tavoitteellisesti työllisyysuunnitelmaa toteuttaen. Työmarkkinatuen maksuosuutta pienennetään ja aktivointiasennetta nostetaan aktiivisella verkosto- ja yhteistyöllä kaikkien alueen työllisyystoimijoiden kanssa.	●
Kaupungin vaikuttamistoimielimet (hallintosääntö 7 §) sekä aluejohtokunnat toimivat säännöllisesti. Aluejohtokuntien toiminnan käynnistymistä seurataan aktiivisesti.	●

Konserniohjauksen kehittäminen siten, että yhteiset tavoitteet välittyvät kaupungin omiin yhtiöihin sekä kuntien yhteisiin organisaatioihin.	●
Lähellä tuotetun ruoan määrän lisääminen	●
Hukkakaura maastotarkastusten tehostaminen	●
Kaupungin ja muiden toimijoiden (Phhyky, yhdistykset, seurakunnat, viranomaistahot, seudulliset hankkeet) välillä on toimivat yhteistyörakenteet, joilla varmistetaan hyte-toiminnan (hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen) jatkuvuus maakunta- ja sote-uudistuksessa.	●

Muita havaintoja

Joitakin mittareita on muutettu. Kaupungin viestinnän kehittämisen seuranta on korvattu hukkakauran maastotarkastusten seurannan tehostamisella. **Tarkastuslautakunta kysyy, onko kyseinen mittari kaupungin strategian toteutumisen seurannan kannalta olennaista?**

Vastine:

Talousarvion laadintaohjeen mukaan jokainen tulosalue tekee yhden valtuuston nähden sitovan tavoitteen. Maaseututoimen tehtävänä on maataloustukien käsittely, joten tavoitteen asettaminen on jossain määrin haasteellista, koska toiminta on lakisääteistä ja sen viitekehys tulee Maaseutuvirastolta. Viestinnän kehittäminen ei ole ollut maaseututoimen tulos-alueen tavoite. Viestinnän kehittämisen tilalle vuoden 2018 talousarviossa on otettu vaikuttamistoimielimiä koskeva tavoite. Näin pyritään saamaan tavoiteasetantaa kohdentumaan toiminnan eri osa-alueille.

Vuosi 2018 oli ensimmäinen ehjä toimintavuosi uuden hallintomallin mukaisesti. Miten yhteistyö uudessa mallissa valiokuntien, valtuuston ja kaupunginhallituksen välillä on toiminut? Miten on onnistuttu vahvistamaan valtuuston päätösvaltaa ja perehtymistä eri toimialoihin? Miten uusien toimintamallien kehittäminen on edistynyt sekä kaupunkikonsernin hallinnon avoimuutta on parannettu? **Tarkastuslautakunta esittää, että näille tavoitteille määritetään mittareita.**

Vastine:

Uuteen hallintomalliin siirryttäessä jo pelkästään valiokuntamalliin siirtyminen vahvisti valtuuston päätösvaltaa, koska valiokunnissa on valtuutetut. Valtuustoa on pyritty perehdyttämään ajankohtaisiin asioihin esittelyillä valtuustoinfojen ja valtuuston kokousten yhteydessä. Hallinnon avoimuus perustuu pitkälle julkisuuslakiin, asiakirjajulkisuuteen sekä myös erityislainsäädännössä oleviin määräyksiin mm. kaavoituksessa prosessit on tarkkaan määritetty. Viimeisimpänä myös konsernijaoston perustaminen vahvistaa avoimuutta. Tällöin omista- ja saa laajemmin tietoa kuntayhtiöiden asioista. Tällöin konsernijaoston harkintaan jää arvioida, mitä tietoa se välittää eteenpäin kaupunginhallitukselle ja –valtuustolle. Sivistus- ja hyvinvointitoimiala toteuttaa lapsivaikutusten arviointia, jolloin vireillä olevista muutoksista on tiedotettu ja pyydetty palautetta laajasti. Samaan aikaan myös kaupungin omaa tiedottamista on kehitetty.

4.4 Ympäristöpalvelut

Strategia

Ympäristövaliokunnan toiminnasta ei ole johdettu merkittäviä kaupungin strategiaa tukevia tavoitteita, vaan toiminta on ollut pääosin lupaviranomais- ja valvontatehtäviä vuonna 2018. Elinvoima- ja teknisen toimialan kehittämisohjelman käsittely siirtyi vuodelle 2019. **Tarkastuslautakunta esittää, että myös ympäristöpalveluille osoitetaan kaupungin strategiaa tukevia tavoitteita ja tehtäviä soveltuvin osin.**

Vastine:

Tulevat ympäristövaliokuntaa koskevat tavoitteet johdetaan kaupungin strategiasta ja elinvoima- ja teknisen toimialan kehittämisohjelmasta.

Toimenpiteet, keskeiset tavoitteet ja niiden tuloksellisuus (tilinpäätöksen mukaan)

Rakentamisen kokonaismäärän alhaisuus heijastuu valiokunnan toimintaan. Toisaalla valiokuntaa on työllistänyt vesihuoltolain mukaiset kiinteistökohtaiset liittymisasiat, joista suuresta määrästä huolimatta selviydyttiin kohtuullisesti.

Tulotavoitteista jäätiin hieman, mutta myös menoissa saavutettiin talousarvioita alhaisempi tulos. Talouden tavoitteet toteutuivat kaiken kaikkiaan talousarviota paremmin.

Rakennustarkastuksen sähköiseen asiointiin siirtyminen etenee suunnitelman mukaisesti. Ympäristönsuojelun valvontakäynnit ovat toteutuneet suunnitellusti vaikka viranhaltijamuutokset toivat haasteita toimintaan.

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2018

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Rakennustarkastuksessa sähköiseen asiointiin siirtyminen	●
Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman toteuttaminen	●

4.5 Vesilaitos taseyksikkö

Arviointi toiminnan tavoitteiden toteutumisesta 2018

Tavoite	Tarkastuslautakunnan arvio tavoitteen toteutumisesta
Toimittaa asiakkaille korkealaatuista vesihuoltopalvelua tarkkailemalla säännöllisesti myös talousveden toimituksen vähäisempiä laatuhäiriöitä	●
Vesihuoltojärjestelmän tekninen kehittäminen	●
Verkostojen vuotovesiprosentin pienentäminen	●
Energian käytön tehostaminen	●
Vesi- ja viemäriverkoston korjausvelan määrän vähentäminen	●
Vesi- ja viemäriverkoston saneerauskäytäntöjen kehittäminen	●

Vesilaitos taseyksikön tavoitteita ei saavutettu tai ne saavutettiin vain osittain. **Tarkastuslautakunta kiinnittää erityistä huomiota tavoitteiden asettamiseen ja toimenpiteiden tuloksellisuuteen, esimerkiksi putkiston saneeraukseen.**

Vastine:

Vesi Oy:n ja vesilaitoksen toiminnan tiivis nivoutuminen toisiinsa on asettanut haasteita tavoitteiden asettamiselle. Pelkäämistään vesilaitosta koskevia tarkoituksenmukaisia tavoitteita on vaikea asettaa ja toisaalta kannattaako näitä edes eriyttää.

Jatkossa kuitenkin tavoitteiden luonne tulee muuttumaan. Tavoitteet johdetaan paitsi teknisen kehittämisohjelmasta, niissä myös pyritään huomioimaan vain vesilaitoksen toiminta. Vesi Oy:n toimintaa arvioidaan erikseen osakeyhtiön omassa tilinpäätöksessä.

5. Tuloksellisuuden kokonaisarviointi

Vuonna 2017 toiminnan tavoitteiden toteutumista arvioitiin 50 eri mittarilla. Tavoite oli toteutunut 23 arviointi kohteessa, 13 oltiin päästy osittain tavoitteeseen ja 14 kohteessa oltiin tavoite tason alapuolella. Vuonna 2018 arviointikohteita oli 47. Tavoite toteutui 18 kohteessa, toteuma oli vaillinainen 11 kohteessa ja tavoitteista jäätin 18 kohteessa.

Vaikka eri toimielinten mittauskohteet ovat painoarvoltaan eri luokkaa, kokonaiskuva on, ettei vuonna 2018 päästy tavoitteisiin samassa määrin kuin 2017.

6. Strategian toteutuminen

Strategian keskeisinä tavoitteina oli painopiste asetettu kaavoitukseen, markkinointiin, lapsiin ja nuoriin sekä henkilöstön hyvinvointiin. Strategia hyväksyttiin valtuustossa helmikuussa ja painopisteitä tarkennettiin elokuussa 2018. Työhyvinvointikysely henkilöstölle päästiin toteuttamaan vasta marraskuussa. Tarkastuslautakunta toteaa, että strategian myöhäinen valmistuminen vaikutti toiminnan toteuttamisen aikatauluun, joka painottui kaikilta osilta loppuvuoteen. Toiminnan kehittäminen eteni vain suunnitteluvaiheeseen ja useiden tavoitteiden toteuttaminen siirtyi seuraavan vuoden alkuun.

7. Muita yleisiä havaintoja

Tilinpäätösraportti on vaikealukuinen ja kaikilta osin se ei ole looginen. Raportoinnin taso on vaihteleva eri hallintokunnittain ja siitä johtuen epä johdonmukaista. Taulukoiden esityslogiikka vaihtelee – välillä pitää lukea trendiä / vertailua oikealta vasemmalle ja välillä vasemmalta oikealle. Tavoitteena tulisi olla tehdä analyysiä ja avata syy-seuraussuhteita tai perusteita kehityskuluille, myös ennakoimattomille. **Tarkastuslautakunta esittää, että tilinpäätöskokonaisuus tulisi olla kuntalaiselle helposti luettava ja ymmärrettävä.**

Vastine:

Teknistä toteutusta pyritään vuosittain parantamaan. Sisällöllisesti tilinpäätöstä ohjaa kirjanpitolautakunnan kuntajaoston yleisohje kunnan ja kuntayhtymän tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen laatimisesta. Tilinpäätöksestä on vuosittain koottu paikallislehden välissä jaettava kuntalaiselle kohdennettu kooste, jonka tarkoitus on viestiä toimialojen kuluneen vuoden toiminnasta.

Kaupungin henkilöstön vaihtuvuus, saaminen ja pysyvyys on ollut ongelmallista. Mitkä ovat ne keinot millä Orimattilasta saadaan houkutteleva ja elinvoimainen työpaikkakaupunki ja työnhakijat kiinnostumaan Orimattilasta asuinkuntana? Mikä on henkilöstön vaihtuvuuden merkitys ja vaikutus kunnan toiminnan tuloksellisuuteen?

Vastine:

Kaupungin palveluksessa on n. 500 vakinaista viran- ja toimenhaltijaa. Vuonna 2018 vakinaisista irtisanoutui 41 henkilöä, joista 19 siirtyi eläkkeelle ja 22 erosi palveluksesta muista syistä (muutto toiselle paikkakunnalle, alan vaihto, urakehitys/vaihto toisen työntekijän palvelukseen). Avoimiin tehtäviin on pääsääntöisesti ollut hakijoita – joihinkin useita kymmeniä. Henkilöstön vaihtuvuus aiheuttaa haastetta ja myös töiden jakoa ainakin väliaikaisesti työyhteisössä. On kuitenkin huomattava, että uusi henkilöstö tuo uutta osaamista, uusia ajatuksia sekä toimintatapoja, joilla on tuloksellisuutta nostava vaikutus.

8. Yhteenveto

Strategian hierarkiassa on toivomisen varaa. Ajoittain tavoitteista johdetut toimenpiteet ovat varsin yleisluonteisia eikä kaikkia strategisia tavoitteita edistäviä toimenpiteitä ole pystytty osoittamaan tai toimenpiteiden vaikutus jää epäselväksi. Samoin tavoitteiden mittaamisessa on edelleen toivomisen varaa eivätkä mittarit kaikilta osin mittaa toimenpiteiden tuloksellisuutta tai niitä puuttuu.

Tarkastuslautakunta kuitenkin toteaa, että strategian toteutumisen mittaamisessa ja tuloksellisuuden arvioinnissa on menty vahvasti eteenpäin ja oikeaan suuntaan. Mittareiden kehittämistä ja päivittämistä tarvitaan jatkuvasti.

9. Allekirjoitukset

Orimattilassa 6. toukokuuta 2019

Ari Anttila
puheenjohtaja

Seppo Venesjärvi
varapuheenjohtaja

Juha Aalto
jäsen

Ulla Katajavuori
jäsen

Marja-Liisa Neuvonen-Rauhala
jäsen